

גנזי המלך

קובץ שבועי בענייני יהדות מהוצאת **ארבע נופות**

435

להזמנת עלונים ולפרסום טל: 0732-776776 03-6777779 מופץ בכל הארץ ב-40,000 עותקים

**"וַיֹּאמֶר מִי שְׂמַךְ לְאִישׁ שֵׁר וְשִׁפְט עֲלֵינוּ.
הַלְהַרְגֵנִי אַתָּה אִמֵּר כִּאֲשֶׁר הִרְגַת אֶת הַמִּצְרִי
וַיִּירָא מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אָכֵן נוֹדַע הַדָּבָר"**

אחריות הכלל

מתוך דרשותיו של הרב אמנון יצחק שליט"א

בחטא אחר ובסיבות אחרות, לדוגמא; יש אשר אדם ישר נתגלגל מצבו ומזלו ירד קדורנית ואין אחד מרעיו שיחיש לו עזרה ותמיכה ובכל מקום שפונה לעזרה מפנים לו עורף וכתוצאה מכך הוא מתדרדר למעשים פליליים.

ויש מי שאשתו ובניו מציקים לו על שהוא איש לא מצלח, מביאים כדוגמה את השכנים והקרובים החיים בריוח ובמותרות וטובלים בכל מנעמי החיים והם עושים חיל בכל אשר יפנו ואילו הוא מסתפק במשכורת עלובה ודלה. ובגלל הכלימה שהוא סובל מבני ביתו הוא מתפתה לשלוח יד בממון אחרים ומגיע לידי הידרדרות כזו, עד ששוב איננו מסוגל לעצור בנפשו והם אשתו ובניו וקרוביו הגורמים שהביאו אותו למצב זה.

ויש גם ששני חברים היושבים ולומדים ביחד ושניהם נתברכו בסגולות וכשרונות מיוחדים, אבל אחד מהם אינו נוהג כשורה לגבי חברו, הוא עושה הכל כדי להתבלט בשכלו ובגאותו הוא דוחק את חברו לקרן זווית, הוא משפיל את חברו עד כדי כך, שמתוך צער ובושה הוא נדחה מחוץ לכותלי בית המדרש והוא מתדרדר לגמרי. ומי האשם בהתדרדרות חברו? הלא זה אותו חבר בגאותו, הוא שגרם לנפילת חברו.

המשך בעמ' 2 <<<

ששלטו בני ישראל על עצמם שנים עשר חדש, שלא נמצא אף אחד שנכשל בלשונו וגילה את הסוד למצרים, לא יום ולא יומים אלא התאפקות של שנה שלמה ואם היו נזהרים בלשונם אות לכך שיש בלבם קנין מושרש של מדה טובה זו, אם כן מאיפה הוכיח משה רבנו שבני ישראל היו לקויים בלשון הרע, שבגלל זה נשתעבדו בעבודת פרך?

ונראה מכאן; כי אם אפילו יש רק יחידים שהם עכורי נפש ומושחתים במדותיהם ובלשונם, הרי האשמה נזקפת לכל עם ישראל, כי זה מוכיח שיש בכלם איזה שהוא שמץ של דופי ויש לכולם יד באשמתם וחטאם של היחידים, אף שלא בפועל אלא כגורמים, שאולי בכך הביאו להתדרדרות מוחלטת של השנים שהם נדחו ממחיצתם הרוחנית.

"אִישׁ או אִשָּׁה פִּי יַעֲשֶׂוּ מִכָּל חַטָּאת הָאֲדָמָה לְמַעַל מֵעַל בְּה' וְאִשְׁמָה הַנְּפֹשׁ הַהוּא. וְהִתְנַדְּדוּ אֶת חַטָּאתָם אֲשֶׁר עָשׂוּ... וְנָתַן לְאִשְׁרֵי אֲשָׁם לוֹ" (במדבר' ה ו).
הכתוב מתחיל בלשון רבים; "אִישׁ או אִשָּׁה פִּי יַעֲשׂוּ... וְהִתְנַדְּדוּ אֶת חַטָּאתָם" ולבסוף מסיים בלשון יחיד; "וְהִשִּׁיב אֶת אֲשָׁמוֹ... וְנָתַן לְאִשְׁרֵי אֲשָׁם לוֹ", כי באמת החטא כאן של יחיד, אלא שגם לאחרים יש יד וחלק בחטאו שהם גרמו לו לחטוא, אף שלא באותו חטא אלא

וברש"י; 'נודע לי הדבר שהייתי תמה עליו, מה חטאו ישראל מכל שבעים אומות להיות נרדים בעבודת פרך? אבל רואה אני שהם ראויים לכך'. ובתנחומא; 'אמר להם: "יש ביניכם לשון הרע והיאך אתם ראויים לגאולה, עתה ידעתי באיזה דבר הם משתעבדין"' (שמות' י).

ויש להבין; איזו הוכחה היתה למשה רבנו שכל עם ישראל הם בעלי לשון הרע? והלא רק שנים הם שהלשינו לפני פרעה שמשה הרג את המצרי שהרי מיד אחרי זה כתוב; **"וַיִּשְׁמַע פְּרַעֲהַ אֶת הַדְּבָר הַזֶּה" (שמות' ב טו)** משמע שהם בלבד הלשינו לפרעה? וכן **מצאתי בספר 'עמר נקא' שכותב;** כי דתן ואבירם הלשינוהו, ראייה לדבר מסמיכות המקראות, שתיכף אחר שכתב ענין העברים נצים ודבריהם אל משה, סמך לו; **"וַיִּשְׁמַע פְּרַעֲהַ אֶת הַדְּבָר הַזֶּה" (מרכינו עובדיה מברטנורא).**

ותגדל עוד התמיהה כי הלא אמרו חז"ל; **'שבזכות ד' דברים נגאלו ישראל ממצרים; שלא גילו מסתורין שלהם שמשה רבנו אמר להם: "וַיִּשְׁמַע פְּרַעֲהַ אֶת הַדְּבָר הַזֶּה... פְּלִי כֶסֶף וְכִלְי וְנֶהְב" (שמות' ג כב)** והיה הדבר מופקד אצלם **"ב חודש ולא גילה אחד מהם למצרים" (במד"ר' כ כב).** חז"ל גילו לנו בזה את כח השליטה

"פִּי אֵת כָּל מַעֲשֵׂה הָאֱלֹקִים יָבֵא בְמִשְׁפָּט עַל כָּל נַעֲלָם אִם טוֹב נְאֻם רַע" (קהלת' יב ד) הקב"ה יודע הנעלמות, יודע הוא מי זה הגורם הראשון למעשים רעים, שלפעמים נעשים מתוך זלזול בכבוד הבריות, לפעמים מתוך התרשלות או קפדנות גאוה וכדומה, על כל אלה יביא השי"ת במשפט ויגלה לכל אחד את הסיבות וההשתלשלות שהביאו את חבריו ואחרים מתוך ישראל להתדרדרות.

אירע מעשה מזעזע ומחריד ביותר; איש אחד מדוכא ורצוף הגיע למצב של אבדן עצות וברוב בדידותו החליט לאבד את עצמו, אבל לפני שביצע את מעשה ההתנקשות בגופו הלך ותפס אדם אחד בשוק, הכריחו וכפה עליו באיום כי יקשיב לסיפורו על גורל חייו אשר בגללו הוא רוצה לאבד את חייו, עמד ושפך לפניו את כל לבו, כיצד נקלע למצב אומלל זה שהוא גלמוד ועזוב.

אין לו אוזן קשבת לשמוע את נגעי לבו, מחזור היה מבית לבית מעיר לעיר, אך כולם פנו לו עורף ומתוך מרירות בושה וצער החליט על צעד זה, לתפוס אדם מן השוק ולאיים עליו באמצעות אקדח כדי שיקשיב לאנחותיו, שישים לב לצרותיו ותוך כדי שהוא מסיים את דבריו בפני האדם ומגולל לפניו כל פרשת חייו, עמד וירה בעצמו ונפל מתבוסס בדמו לרגלי המאזין הזה.

הרי שבמקרה הזה כולנו היינו הגורמים למותו, כולנו שותפים לאבדן נפש אחת, אילו היה מישהו מקשיב לצרותיו ומטה אוזן לקול אנחותיו, אילו היה מישהו מוכן לעמוד ולקלוט את גניחות לבבו של המדוכא הזה והיה מראה לו פנים שוחקות, מכבדו ומפגין עליו אותות של חיבה, אם מישהו היה מראה התענינות בסיפור חייו המרים בודאי היה מציל בכך את חייו, נמצא שהאנשים שלא שמו לב לעודד את האומלל הזה הם הגורמים למיתו והגורמים הללו אפילו אינם יודעים שהם אשמים במותו שהם קירבו את קצו אבל היודע תעלומות לפניו גלוי הכל.

וכן גם לצד הטוב; יש צדיקים נסתרים המשפיעים מטובם לכל דורם, גם אם הם נעלמים ואין יודעים עליהם, **חז"ל מספרים: 'כד דמיך ר' אבהו אחזיה ליה י"ג נהרי אפרסמון, אמר להם: "אלין דמאן?" אמרו לו: "דידך". א"ל: "אלין דאבהו?! "נאני אַמְרְתִי לְרִיק גַּעְתִּי" (ישעיה' מט ד) (בר"ר' סב ג). ובתנחומא בשינוי לשון; 'רבי אבהו כשנטה למות הראה לו הקב"ה מתן שכרו ותמה ואמר: "כל אלה לאבהו? "נאני אַמְרְתִי לְרִיק גַּעְתִּי" (ישעיה' מט ד) מיד נתאוה למיתה' (ויחי' ד).**

ויש לבאר; כי יש במציאות תלמידים שהם יודעים לתלמידים מובהקים של אותו רב, הוא גידל אותם חינוך אותם והביאם אל ההצלחה ואל העליה, **אבל יש גם מצב של תלמידים נעלמים;** לא רבם מכיר אותם והם לא מכירים את רבם, הם הושפעו ממנו מרחוק בלי שתהיה ביניהם זיקה אישית ובמצב מיוחד זה יש והתלמיד אינו יודע אפילו שקיים בשבילו רב וגם הרב אינו יודע שיש לו תלמיד, הקשר הוא רוחני באופן שאינו נגלה לעינו של האדם.

אך בשמים שם נגלו כל תעלומות; שם יודעים ומכירים היטב הן את הרב והן את התלמיד, שם יודעים כי קיימת זיקה בין הרב והתלמיד, בשמים גלוי וידוע כי החכמה והיראה שיש לתלמיד, אלו הן פרי מתורת אותו רב הידוע אף הוא בשמים, כי הודות להשפעתו הבלתי ישירה התגדל אותו תלמיד שגם הוא גלוי וידוע רק לפני ית'.

ההשפעה של הרב על התלמיד במקרה הזה היתה סמויה באמצעות צינורות חשאיים; הבל פיו של הרב התפשט באויר הארץ, התפור וחדר לראשי כמה אנשים, החכמה הקדושה התדבקה בהם וגרמה להתעוררות בלבותיהם, ניצוצי אור שיצאו מהחכמה של אותו צדיק חדרו ללבבות אנשים והצמיחו בתוכם את האור ומני אז התפתחה בהם התשוקה העזה לשוב אל מקורם, עד שבמשך הזמן התקדשו והיטהרו ויש מהם שהגיעו לדרגה עליונה והצליחו ממש להתעשר בתורה וביראה.

אותם אנשים הם תלמידים של אותו הרב אשר גרם לעלייתם, הם אינם יודעים מי הוליד אותם מבחינה רוחנית, מי הגורם הראשון להצלחתם, אין להם מושג היכן הוא מקום הרב להודות לו על החסד הגדול שגמל להם, **אבל כאשר בא הרב לעולם הבא מגלים לו את הסוד הזה;** מראים לו את התלמידים הבלתי מוכרים לו, **אומרים לו:** "שאלו התלמידים אשר הוא גרם לעלייתם ולהצלחתם" מביאים התלמידים הללו ומושיבים אותם לפניו **ואומרים לתלמידים:** "שזה רבם" **ולרב אומרים:** "שאלה הם תלמידיו".

וזה שאומרים לר' אבהו; שאלו הכתות כתות של תלמידי חכמים, הם תלמידיו שנוצרו מכה האור שהפיץ בעולם ובאורה בלתי ישיר הגיע אליהם והרי זה כאילו נולדו על ידו והם תלמידיו ואכן תמה ר' אבהו שכל אלו דיליה הוא, הודיעו לו כי כל תנועה ותנועה בעבודת השי"ת שעשה היתה לה השפעה, עד שהגיעה לאזניהם וללבותיהם של תלמידים אלו, אותם תלמידים שר' אבהו אינו מכירם

והם אינם מכירים אותו, אבל הם שלו פרי עמלו הם ור' אבהו כששמע זאת; **'מיד נתאוה למיתה'**, משתוקק היה לראות התלמידים הבלתי מוכרים לו. ('מעייני החיים' ראש ישיבת נובהרדוק הרב חיים זייצ'יק זצ"ל).

"ויפן כה נכה ויפא פי אין איש ויפא את המצרי ויטמנהו בחול" (שמות' ב יב).

ופרש"י; "ויפן כה נכה" מה שעשה לו בבית, מה שעשה לו בשדה. **'ויפא פי אין איש' עתיד לצאת ממנו.** ויתכן לומר הביאור בדברי רש"י ז"ל; כיון שראה הסיבה מפני מה הוא מכה, מפני שגזל אשתו בביתו באופן שלא ידע איש וגם אשתו לא ידעה, כמבואר ברש"י, אח"כ הרגיש המצרי העוולה שעשה לו ע"י שבא פתאום בעלה ומפני זה הכה אותו.

אע"פ שהישראל לא תבע אותו לדין, לא הוכיחו ולא ביישו אלא רק ידע מה שעשה, דבר זה תפס המצרי לעוולה על ישראל, מה שיש אחר שידוע ומכיר את מעשיו גם זה עוולה הוא, כי המצרי רצה להיות שמח מן העבירה כ"כ, שגם ידיעת אחרים לא יבלבלו שמחתו וכיון שלא זכה לשמחה זו רע עליו, **כמ"ש חז"ל; 'אדם עובר עבירה בסתר ואומר: "הלואי שלא יראני אדם'" (ברכות' כח:)** ואם ישיג גם תאוה זו שלא נודע לשום אדם אז שמחתו שלמה, אבל המצרי לא זכה לשמחה זו ולכן כעס עליו.

כיון שראה משרע"ה שכ"כ המצרי אדוק בעבירה, עד שחושב את המבקר אותו בלבו לשונא ואויב, **אז אמר: "אין איש עתיד לצאת ממנו".** כי תכונה זו ששונא את המבקרים; הרי זה תכונה מושחתה מאד, אע"פ שכל אדם אינו אוהב תוכחה באמת, מ"מ לחשוב המבקר לרוצח שחייב מיתה, זה רק מפני שכ"כ אוהב את עצמו ואת תאוותו, עד שחושב שמי שידוע מה שעשה לרוצח יחשב ושחייב מיתה בשביל שמפריע לו את שמחתו, כי שמחה יתירה לו כשאינו יודע שום איש מה שעשה.

הרי שתכונתו כ"כ מושחתת, שנכון אצלו להרוג את זולתו בשביל שמפריע לו לשמחה של מותרות ובשביל השגת מותרות שבמותרות נכון הוא לנתק את החיים של זולתו, שזאת היא הכרחיות של הכרחיות, א"כ תכונתו כ"כ מושחתת עד שהוא כמו נחש שרף ועקרב ואין איש ראוי לצאת ממנו ע"כ הרגו. ('תורת יצחק') ■

כסא

ואכזרי עוד יותר מהם, הוא התיצב בראש הרשעים. פלא פלאים כחות הנפש... הוא הרי היה איש בעל יושר אנושי עד כדי כך שהתפטר ממלכותו והנה כאשר אותו בעל יושר לא עמד בנסיון והתהפך, הוא התדרדר באופן חזר הרבה יותר מאחרים כי יש הבדל רב בין מטוס קל שהתדרדר לתהום, למטוס רב מימדים... מטוס שעלה לגבהי גבהים, נפילתו גדולה ומהירה שבעתים. כיון שכבר בפרשת 'מקץ' הוא היה מוכן להקריב את הכל חוץ מהכסא; **"רק הפסא אגדל ממך"** ('בראשית' מא מ) אותו כסא גבר עליו בסוף, 'הורידוהו מכסאו' והוא באמת ניסה להחזיק את עצמו אבל יותר משלשה חדשים הוא לא היה מסוגל להפסיד את הכסא... ('להגיד' הרב שלום שבדרון זצ"ל) ■

זה?! והשאלה כפולה ומכופלת לאחר מה שהביאו במדרש; **"ויקם מלך חדש על מצרים" שנתחדשו גזרותיו**. היינו; שירד מכסאו ואח"כ התחדש ועלה לגדולה שנית. מה היה? השרים הודיעו לפרעה כי הוחלט בפרלמנט לגזור שעבוד בכפיה על האומה היהודית. **פרעה הזדעזע;** "הדיוטות שכמותכם וכי אינכם מתבישים לשלם רעה תחת טובה? הרי הסבא שלהם יוסף הציל אותנו". הורידוהו מכסאו היום קוראים לזה; 'הצבעת אי אימון'! איננו זקוקים למלך כזה, לך הביתה! פרעה ניסה להחזיק מעמד בביתו הפרטי, אך כל זה ארך זמן קצר, **לאחר שלשה חדשים הוא כביכול נשבר ובא בכפיפות קומה:** "טוב, אני מסכים". ואז בכסא החדש, לא רק שהצטרף אלא שנהיה גרוע מהם

"וימת יוסף וכל אָתו וכל הדור ההוא. ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד... ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף" ('שמות' א ו)

לנו קשה מאוד להבין את האנושיות שבדבר איך מתרחש מהפך כזה חזר, פרעה שהיה ידיד והעריך את מעלתו של יוסף, **העניק לו סמכויות והכריז; "אין נבון וְתָכֵם פְּמוֹךְ"** ('שבראשית' מא לט) וכך יוסף היה נאמן והיטיב עמו לאין שיעור. פרעה זה היה שותף לכל התהליך ההיסטורי של הקשר עם השבטים ולפתע אותו אדם מאבד את שפיותו ומתאכזר באופן יוצא דופן עד שהתרחץ בדמם של ילדי היהודים. וכי יש מעט הגיון בתהליך

צרות

בקשה אחת ויחידה שימחר ה' ויחיש את גאולתנו ופדיון נפשנו אין ספק שתפילה זו היתה בוקעת רקיעים וגאולתנו היתה באה במהרה, **אולם דא עקא שבגלות המרה הקב"ה סיבב שלכל יהודי תהיינה צרות פרטיות משלו;** חוסר פרנסה, בריאות לקויה, חוסר נחת מהילדים... וכל אחד פונה בתפילה לקב"ה ומבקש ממנו על צרותיו הפרטיות ועל חסרונו החמרי ובינתים מתעכבת התפילה הכוללת לגאולה שלמה ועמה מתעכבת הגאולה... **('אוצר המשלים')** ■

הרופאים והתרופות. מי שראה את אותו עני אמר לו ששפר עליו מזל שהוא חלה בסמוך לבית אביו ובאופן זה היה בידו לשלם עבור הוצאות הרפוי שעלו הון רב. **השיב על כך העני:** "אדרבה, איתרע מזלי, כי באתי לכאן כדי לבקש עזרה מאבי עבור נשואי בתי ועתה לאחר שהוא הוציא לרפואתי הון כה רב אפסו סיכויי לקבל ממנו סכום כסף נוסף. **הנמשל;** הקב"ה הגלה את עם ישראל ופיזרם בין האומות והנה, אם כל העם היה מתחזק בתפילה ומיחד את לבבו לבקש מהקב"ה

"ויצקו ופעל שונעתם אל האלקים" ('שמות' ב כג)

לעני אחד חסר כל היתה בת שהגיע לפרקה ולרש אין כל. לאותו עני היה אב בעל אמצעים שגר בעיר רחוקה והוא החליט לנסוע אליו ולבקש את עזרתו עבור חתונת בתו. והנה איתרע מזלו של אותו עני שבבואו לקרבת עירו של אביו הוא חלה מאד, הביאוהו לבית אביו ושם הזמינו את טובי הרופאים שעמלו לרפא אותו ממחלתו והאב שילם מכספו את שכר

מנהיג

עדר, תהיה זו משפחה, כיתה, או קהילה, **אין די להביא את העדר למקום מרעה שיסדרו לבד;** **"בנאות נשא ירביצני על מי מנחות ונחלני"** ('תהלים' כג ב). דוד המלך עוד בנערותו דאג לכל קבוצה בעדר והתחשב במגבלותיה ובצרכיה, בגדיים הרכים ובתיישים הקשישים והיה יודע לרעות הצאן, איש כפי כחו. דוד המלך דאג לכל מגזר ולכל קבוצה וכן משה רבנו דאג לכלל ולפרט וירד לדאוג לכל יחיד ויחיד. **וזה היה מבהנו של משה רבנו;** האם הוא מודע לכך שהעדר מורכב מגדיים ויש להשגיח על הנחשלים ובעיקר עליהם, על אלו שיוצאים מן העדר, שפורשים לחורשות ומחפשים בריכות, לשאתם על הכתפים ולהחזירם לקבוצה. **(הרב שלום מאיר וולך שליט"א)** ■

עלות הביאו לרעות פנעקב עמו ('שם'). **ואף משה לא בחנו הקב"ה אלא בצאן, אמרו רבותינו; 'כשהיה משה רבנו עליו השלום רועה צאנו של יתרו במדבר ברח ממנו גדי ורץ אחריו עד שהגיע לחורשה, כיון שהגיע לחורשה נזדמנה לו בריכה של מים ועמד הגדי לשתות. כיון שהגיע משה אצלו אמר: "אני לא הייתי יודע שהיית רץ מפני הצמא, עיף אתה". הרכיבו על כתפו והיה מהלך. אמר הקדוש ברוך הוא: "יש לך רחמים לנהוג צאנו של בשר ודם, הייך, אתה תרעה צאני ישראל. זהו שנאמר: "ומשה הנה רעה" ('שמות' ג א) ('שמ"ר' ב ב). שני סיפורים כאן והמסר אחד; כאשר מתמנה אדם לרועה של קבוצה, מנהיג ומדריך, אב ופטרון, אין די שידאג לקבוצה בכללותה. יהיה זה**

משה הרועה הנאמן; "ולא קם נביא עוד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה" ('דברים' לד י) אשר נשא את העם ארבעים שנה; "פֶּאֶשֶׁר יֵשָׂא הָאֱמֹן אֶת הַיִּנֹּק" ('במדבר' יא יב). כיצד נבחר לתפקידו וכיצד הפקיד בידיו הבורא יתברך את עמו בידיו? לא בכדי נבחר הוא עבר בחינה מדוקדקת ועמד בה ולא הוא בלבד. **אומר המדרש; "ה' צדיק וְקָטָן" ('תהלים' יא ה) ובמה הוא בוחנו? במרעה צאן. בדק לדוד בצאן ומצאו רועה יפה שנאמר: "ויקחהו ממקלאת צאן" ('תהלים' עח ע) שהיה כולא את הגדולים ומוציא את הקטנים בתחילה כדי שירעו את העשב הרך חלקו העליון של הדשא ואח"כ מוציא אמר הקב"ה: "מי שיודע לרעות הצאן איש כפי כחו יבוא וירעה עמי זהו שנאמר: "מֵאֶחָר**

'גדולה הכנסת אורחין יותר מהקבלת פני שכניה'

להושיט יד

סח הגאון הצדיק ה'חפץ חיים' מעשה שהיה; המגיד מדובנא זצ"ל הלך

ברחוב העיר וראה עיור עני לבוש קרעים וילד קט אוחז בידו ומנחהו בדרכו. אדם אחר היה חולף על פניהם באדישות, אם ניחון בלב רגש היה מבליע אנחה על הצער והמדווים שיש בעולם. אם לב מתפעל לו, היה נותן בלבו הודאה לבוראו על חוש הראייה שחננו; 'ברוך אתה ה' פוקח עיורים' ('ברכות השחר'). למגיד מדובנא היה לב רגיש ולב מתפעל, אך על כולם היה לו לב רחום. עצר בדרכו פנה אל השנים ונתן להם שלום; "אחי מאין אתם?" שאל העיור מר נפש היה רטן ולא ענה. הילד תלה במגיד עינים נוגות מיוסרות, סיפר שזה אביו ואמו נפטרה סיפר שקר להם במעונם הטחוב שאין עצים להסקה. "עם מי אתה משוחח שם?" הפטיר העיור: "המשך ללכת". "מיד רחימאיי" ענה המגיד "אמור נא לי, כבר אכלתם?" "לא" השיב הילד "לוקח אני את אבא לבית התמחוי לעניי העיר, שם נאכל את ארוחתנו ואחזירנו לביתנו". לא היה טעם לשאול את הילד האם הוא לומד, במצבו פטור היה מלימוד התורה. "בואו עמי" אמר להם: "אתן לכם ארוחה משביעה טובה בהרבה מהאוכל בבית התמחוי". זיק של הכרת טובה ניצת בעיני הנער, עיניו נעורו לחיים והביעו פקחות רבה כל כך מהולה בעצב עמוק. המגיד ביטל את תוכניותיו, סב על עקבותיו התאים צעדיו לצעדי הילד והביאם לביתו המוסק והחם וערך לפניהם שלחן, שקד להנעים את שהותם וטרח להשביעם. גם האב העיור הפשיר, נרגנותו נסדקה. "טעים" אישר: "נעים כאן". "התסכים להתגורר כאן" שאל המגיד "אקצה לכם חדר מוסק, שלש פעמים ביום תקבלו כזו ארוחה חינם אין כסף". 'הילד יוכל ללמוד בתלמוד תורה' חשב על חשבונו כמובן. האב העיור התלבט ועיני הילד נצצו בתקוה, לבסוף הסכים האב לנסיון. למעשה, התנחל בדירת המגיד שיעבד את הבית לנרגנותו ורצונותיו. והמגיד סבל הכל הן; 'גדולה הכנסת אורחין יותר מהקבלת פני שכניה' ('שבת' כזו). במיוחד כאשר הילד החל לפרוח, קיבל מזון וביגוד, הלך ללמוד והתערה בחברה,

כרבות הימים נפטר האב והילד המשיך לימודיו בישיבה, הוברר שיש לו זכרון מדהים, לא שכח דבר מתלמודו, תפיסתו מהירה היתה כברק, שכלו חד כתער ומידותיו זכות כשמן, נשמתו טהורה כבדולח, התמדתו ושקידתו באין הפוגה ועד מהרה קנה שם טוב ונודע לתהילה, בנה בית לתפארת ועלה על כס רבנותה של ברודי ושמו נערץ לדורות הלא הוא; הגאון האדיר רבי שלמה קלוגר זכר צדיק לברכה. ועתה נתאר לעצמנו מה היה קורה לו היה המגיד מבליע אנחה וממשיך בדרכו והילד ממשיך היה להנחות את אביו לבית התמחוי, מה היה עם ישראל מפסיד ומה היה הילד מפסיד וכמה היה המגיד מפסיד?! בתייה בת פרעה כשהושיטה ידה לתיבה היא לא ידעה את מי היא הצילה, היא לא שיערה שזה מושיעם של ישראל, אבי הנביאים, מנחיל התורה שעל ידו תזכר גם היא לטובה לנצח נצחים. (הרב שלום מאיר וולך שליט"א)

"ויצאנו בני ישראל מן העבדה ויזעקו ונתעל שונעתם אל האלקים" ('שמות' ב כג)

רב אחד שאל את בני עדתו: "הזוכרים אתם את פלוני?" "ודאי. מי יכול לשכוח אותו?! עני מרוד היה ומדוכא ביסורים אבל תמיד עליז ושמה שש וצוהל. תמיד חיך, תמיד היתה בפיו הלצה ובדיחה נאותה, סוחף היה בשמחתו עד אשר נפטר בדמי ימיו. אוי, מי יתן לנו תמורתו?" **המשיך הרב ושאל:** "היודעים אתם מה אירע עמו למעלה בבית הדין?" היטו הכל אוזן וכוונו לב והרב סיפר: "כשעלה והתיצב בפני בית דין של מעלה, בא המלאך הלבן עם מטען המצוות והניחן על כף המאזנים האחת. מובן שהמצוות רבות היו, הרי; 'אפילו ריקנין שבך מלאים מצות כרמון' ('ברכות' נז). צא וחשוב שלש תפילות ליום, ברכות הנהנין וברכות המזון וכל רגע של שמירת שבת וחג, ציצית ותפילין, מצוות למכביר. אבל מה? המצוות היו ספוגיות, קלות כנוצה... נכון שעמד בתפילה אבל כיצד עמד בתפילה,

על מה חשב? איך כיון בה?! ובכן, ערם המלאך הלבן את מטען הספוגים הלבנים ואז בא המלאך השחור... עם מטען העבירות, קצת ליצנות, קצת לשון הרע... והכף ההיא הכבידה והוא עומד ורועד... **לפתע מתערב המלאך הלבן:** "רגע אחד, הרפו מעט הרי אין זה הכל, כלום לא מתחשבים כאן ביסורים שסבל? הרי עני מרוד היה כלום אין מתחשבים בכך?! **הלא המדרש מספר: 'אמר לו הקב"ה: "מה אתה רוצה עניות או יסורין?" אמר לו איוב: "רבון העולם מקבל אני עלי כל יסורין שבעולם ולא עניות כשאצא לשוק ואין בידי פרוטה לקנות מה אוכל!"?! ('שמ"ר' לא יב). מדוע ממהרים לחרוץ דין? שימו את יסוריו בכף הראשונה ותכריע הכל". ענו לו: "מה נוכל לעשות והוא מעולם לא התאוונ על יסוריו"?! **דממה מתוחה השתררה ואז שאל אחד הנוכחים:** "אבל הלא למדנו שיש לקבל את היסורים בשמחה; 'לקבולינהו בשמחה'" ('ברכות' ס:). **ענה הרב ואמר:** "ודאי, אבל בראש ובראשונה יש לדעת את האמת ולאבחן את המצב, לדעת שאלו יסורים שרוצים ממך משהו ולא להיות בגדר שוטה שאינו מרגיש". **לא ידע הרב האם ירדו לסוף דעתו והוסיף:** "כלום ידוע לכם מה שאמרו חז"ל; 'גלות מכפרת' ('סנהדרין' לז:). אמרו: "כן". **המשיך ושאל:** "ואנו מצויים כיום בגלות?" אמרו: "ודאי". **הסיק:** "נמצא לפי זה שכל עונותינו התכפרו? שאין יהודי נוחל גהינם?" שתקו במבוכה. **ענה ואמר:** "אלא מאי, כמעט שאין לך יהודי שחש שהוא בגלות... ויסורים שאין חשים בהם אינם בגדר יסורים". **עם ישראל נגאלו ממצרים רק כשנאנחו מן העבודה; "ויצאנו בני ישראל מן העבדה ויזעקו ונתעל שונעתם אל האלקים". (הרב שלום מאיר וולך שליט"א)****

ה'בן איש חי' ממשיל משל; עשיר גידל יתום בביתו מקטנותו ועד לימי בחרותו מפיתו אכל ובביתו התגורר ונחשב כאחד מבני המשפחה האמידה. יום אחד ישב העשיר ואכל בחברת רעייתו ובא לפניו עני לבקש נדבה, חשב העני שיקבל חמשה או עשרה שקלים אך להפתעתו הושיט העשיר ידו לכיסו

כלומר; הדיבור בלשון. לפיכך; ראוי לו לאדם שיחמול על דיבורו יותר מחמלתו על ממונו ושלא ירבה בדיבור וימעיש בתוכו. וכבר ידעת חומרת האיסור בדיבורים אסורים ובניבול פה. וזו חובתנו ליקר את הדיבור כי הוא מסגולות האדם והטובה שהושפעה לו ובה נבדל מהבהמה' (אגרות הרמב"ם' מאמר קדוש ה')

"וְשָׂאֵלָה אִשָּׁה מִשְׁכַּנְתָּה... כְּלֵי כֶסֶף וְכְלֵי זָהָב וְשִׁמְלֹת וְשִׁמְתָם עַל בְּנֵיכֶם וְעַל בְּנֹתֵיכֶם וְנִצַּלְתֶּם אֶת מִצְרַיִם" ('שמות' ג כב)

אמר כ"ק אדמו"ר מויז'ניץ צבוק"ל; **"וְשָׂאֵלָה"** משמעו גם דרישה או בקשה, על כן; **"וְשָׂאֵלָה אִשָּׁה"** האשה רוב זמנה דורשת ומבקשת. ומה היא מבקשת? על מה שראתה; **"מִשְׁכַּנְתָּה וּמִגַּרְתָּ בֵּיתָה"** שכן אצל השכנה היא ראתה; **"כְּלֵי כֶסֶף וְכְלֵי זָהָב"** איזה תכשיטים יפים קנתה השכנה, איזה כלי כסף יש לה בארון. וגם; **"וְשִׁמְלֹת"** שראתה אצל השכנה בגדים חדשים ושמלות מהאופנה החדשה... על כן מזהירה אותנו התורה; **"וְשִׁמְתָם עַל בְּנֵיכֶם"** שימו לב על בניכם השקיעו את כל מוחכם; **"עַל בְּנֵיכֶם וְעַל בְּנֹתֵיכֶם"**. דהיינו; שראשכם יהיה נתון אך ורק לחינוך בניכם ובנותיכם כדי שיגדלו דורות ישרים, דורות מאירים. ועל ידי כך; **"וְנִצַּלְתֶּם אֶת מִצְרַיִם"** כאשר ראשיכם יהיה נתון אך ורק לחינוך ילדיכם. **"וְנִצַּלְתֶּם"** לשון; הצלה ממצרים, הוא יצר הרע, המסית והמדיח. (בני ציון) ■

ומובן מאליו, אותו עני קיבל נדבה שלא חלם עליה והודה עד בלי די. יתום זה רגיל היה לאכול על שלחנו ולא חשב כלל שיש כאן טובה וחסד, רק כאשר ראה שיתכן גם אחרת ושאינ חייבים לו דבר, מבין הוא עד כמה חייב הוא להכיר טובה". **אומר ה'בן איש חי'**; אילו היו בני ישראל נשארים בארצם, היו מקבלים את כל הטובות בטבעיות ובאדישות. מה עשה הקדוש ברוך הוא? הורידם למצרים לבית עבדים ונוכחו לדעת שמצד עצמם אין להם כלום. ואז כאשר נגאלו, בהכירם לדעת שהכל חסד וחנינה ועל הכל יש להודות ולהלל. (הרב שלום מאיר וולך שליט"א)

"וְנָדָה אֶת הַמִּצְרַיִם" ('שמות' ב יב)

רבנו הרמב"ם הציב יסוד נפלא; **כְּשֶׁמֶ שְׂפוּעַל בְּנוֹ הַיֵּצֵר הַגּוֹפְנִי וְכִשְׂאוֹ עֵיפִים אֵינְנוּ יְכוּלִים לְהַמְנִיעַ מִלְּפָהֶק וְלְהַרְדֵּם וְכִשְׂאוֹ רַעֲבִים מִשְׁתוֹקֵקִים אֲנוּ לְאוֹכֵל לְהַשְׁבִּיעַ אֶת רַעֲבוֹנָנוּ וְאֲנוּ נִרְתָּעִים בְּטַבְעֵנוּ מֵאֵשׁ וּמִקֶּרֶחַ, כִּךְ אֲצֵל הָאָדָם הַרוּחָנִי מִפְּעֻמָּת וּמוֹטְבַעַת הַכַּמְיָהָה לְהַתְעַלּוֹת וְהַרְתִּיעָה מִן הָרַע. לְפִיכֶךְ; כִּשְׂרָאָה מִשָּׂה רַבְנוּ עוֹל לֹא יְכוּל לִיהַיְבִיג וְלְהַשְׂאֵר אֲדִישׁ וְהִיכָה אֶת הַמִּצְרַיִם, הַתַּעֲרֵב בֵּין הַרוּעִים'. (מורה נבוכים' ב מה)**

"מִי שֶׁשָּׂם פֶּה לְאָדָם" ('שמות' ד יא)

כתב הרמב"ם; **"מִי שֶׁשָּׂם פֶּה לְאָדָם"** הוא החסד אשר ה' יתברך גמל לנו,

והוציא שטר בן מאה שקלים. התפעל העני מן המתנה הנדיבה והחל להודות ולהלל את העשיר, ברך אותו ברכות עד בלי די, גם בצאתו מן הבית לא פסק לברך ואף בלכתו ברחוב נשמעו ברכותיו עד לבית העשיר. **אמרה אשת העשיר לבעלה:** "ראה נא כמה ברכות קיבלת עבור מאה שקלים ויתום זה שאנו מגדלים כבר הוצאנו עליו אלפי שקלים ומעולם לא שמעתי מפיו מילות ברכה ושבח". **חייך העשיר ואמר:** "המתני מעט ותקבלי תשובה לשאלתך". **קרא לאותו יתום ואמר לו:** "שמעני, כל עוד היית ילד רך בשנים, גידלנו אותך בביתנו וכל מחסורך היה עלינו, עתה גדלת והיית לאיש ויכול אתה להרויח את לחמך בעצמך, צא אפוא מביתי ודאג לעצמך". **חרד הנער:** "עכשיו?! **והעשיר אישר:** "עכשיו ומיד". נבוך הבחור ולא מצא מילים, קד קידה ויצא אל הרחוב. כסף לא היה לו, לא אוכל ולא מקום לינה. ישן בקרן רחוב קם בבגדים קמוטים ורעב ללחם, באין ברירה השכיר עצמו לסחוב סלים לעקריות בית שערכו קניות בשוק וקיבל בשכרו שיירי ירקות. אין לקנא במצבו ואפשר לשער את דכאונו. **ביום השלישי מצאו אחד ממשרתי העשיר ואמר לו:** "אדוני קורא לך". **התיצב הנער בפני העשיר שהתבונן בפניו הנפולים ובגדיו הקמוטים ואמר:** "רואה אני שהדבר קשה עליך תוכל לשוב ולהתגורר בביתנו כמקודם". ומיד הורה לערוך את השלחן. ישב הבחור אל הארוחה הראשונה לאחר שלשה ימים. בכל כף שהכניס לתוך פיו הודה ושיבח את בעל הבית מטיבו ובין מנה למנה לא פסק להלל ולפאר את העשיר. **גחן העשיר ולחש לאשתו:** "הרי לך תשובה לשאלה ששאלת... אין אדם מכיר טובה על דבר שנראה לו טבעי

מלשינים

התשובה נפלאה; בעלי המחלוקת יצאו יחד לחלוק על משה, אבל בד בבד בינם לבין עצמם בתוך עדתם רבו; **'מי בראש'**. **'מחלוקת קרה וכל עדתו'**, מי יהיה המנהיג?... וכך ממש התרחש עם דתן ואבירם כשרק השאירו אותם לבד מיד נאמר בתורה; **"כִּשְׂעַ לְמַה תִּפְּקֶה רַעְפָּה?"** ומיד אח"כ הם התאחדו והזדרזו להלשין על משה אל פרעה; **"וַיִּשְׁמַע פְּרָעֹה אֶת הַדְּבָר הַזֶּה וַיִּבְקֹשׁ לְהַרְגֹת אֶת מֹשֶׁה"** וכותב רש"י; **'הם הלשינו עליו'**. (להגיד' הרב שלום שבדרון זצ"ל) ■

כז). שניהם גם השאירו את המן; **"וַיִּוְתְרוּ אֲנָשִׁים מִמֶּנּוּ עַד בְּקָר"** ('שמות' טז כ) **'דתן ואבירם'** והנה לפתע נאבקו זה בזה נצים אחד עם השני... מה קורה איתם? ידידים או שונאים?! **העולם שאל:** "נאמר במשנה; **'איזהו היא מחלוקת שהיא לשם שמים זו מחלוקת הלל ושמאי ושאינה לשם שמים זו מחלוקת קרה וכל עדתו'** (אבות' ה יז). היה צריך לומר; **'מחלוקת קרה ומשה רבנו'** ולא; **'קרה ועדתו'**? מתרצים העולם בכל מיני דרכים אבל לפי הנ"ל

"וַיִּצְא בַיּוֹם הַשֵּׁנִי נְהִיגָה לְשָׁנֵי אֲנָשִׁים עֹבְרִים נֹצִים וַיֵּאמֶר לְרַשָּׁע לְמַה תִּפְּקֶה רַעְפָּה. וַיֵּאמֶר מִי שָׂמָה לְאִישׁ שׁוֹר וְשִׁפְטַע עֲלֵינוּ... וַיִּשְׁמַע פְּרָעֹה אֶת הַדְּבָר הַזֶּה וַיִּבְקֹשׁ לְהַרְגֹת אֶת מֹשֶׁה" ('שמות' ב יג)

כותב רש"י; **"שְׁנֵי אֲנָשִׁים עֹבְרִים"** דתן ואבירם. שני אלו אמרו למשה: **"הַבְּאִשְׁתֶּם אֶת רִיחָנוּ בְּעֵינֵי פְרָעֹה"** ('שמות' ה כא). וכן בעדת קרה; **"וַיִּתְּנָם וַאֲבִיבָם יָצְאוּ נֹצְבִים פְּתַח אֲתָלֵיקָם"** ('במדבר' טז

מרבנו מרן בעל 'אילת השחר' שליט"א 'פרי חיים'

אין אדם דן גזירה שוה אא"כ קיבלה מרבו

כתבו התוס' בשם רבינו תם; **'דהא דאמרי; 'אין אדם דן גזירה שוה אלא א"כ קיבלה מרבו'** (ירושלמי' פסחים' לט.). **היינו; שהיה להם בקבלה מנין גז"ש שבכל התורה'** (שבת' צז.). **ונמצא;** דכל אחד דרש לפי סברתו מה הם הדברים שנכללים בגזירה שוה ולא קיבל כל גזירה שוה להדיא.

ויש לתמוה; א"כ האיך אפשר לסקול על פי גזירה שוה, הרי לא קיבלו לדרוש גזירה שוה זו וכי אפשר לחייב מיתה עפ"י סברא?

ורש"י תמה על רבותיו; 'שאמרו דקידושי כסף דרבנן, דהא איכא גז"ש?' (כתובות' ג.) ולהנ"ל מאי קושיא, אדרבה ס"ל דאי אפשר לחייב מיתה עפ"יז.

המעשה עם ר' זלמא'ע (אחיו של הגר"ח מוואלוז'ין) שמרבה רבינו לספרו, באשר הרבה יש ללמוד מזה ככתוב בספר 'תולדות אדם';

'פעם אחת למד ר' זלמן עד"מ מאמר הידוע שדרשו על מקרא; **"נְאֻמְהָבָה אֵת ה' אֱלֹהֶיךָ"** (זברים' ו ה) **שיהא שם שמים מתאהב על ידך, שיהא אדם קורא ושונה ומשמש ת"ח ודבורו בנחת עם הבריות נושא ונותן באמונה ומקחו ומתנו בשוק נאה והבריות אומרים עליו: "אשרי פלוני שלמד תורה, אשרי רבו שלמדו תורה, אוי להם לבני אדם שלא למדו תורה, פלוני שלמד תורה ראו כמה יפים דרכיו, כמה מתוקנים מעשיו, עליו הכתוב אומר; "עֲבָדֵי אֲתָהּ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר כָּךְ אֶתְפָּאֵר"** (ישעיה' מט ג). **ובזמן שאדם קורא ושונה ומשמש ת"ח ואין דבורו בנחת עם הבריות ואין מקחו ומתנו נאה בשוק ואינו נושא ונותן באמונה, מה הבריות אומרים עליו?! "אוי לו לפלוני שלמד תורה, אוי לו לאביו שלמדו תורה, אוי לו לבני אדם שלא למדו תורה, ראו פלוני שלמד תורה כמה מכוערים מעשיו, כמה מקולקלים דרכיו" ועליו הכתוב אומר; "וּמְאַרְצוּ צִאֲוֹ" (יומא' פו.).**

וכמו; "כִּכְשִׁיל נְכִילְפוֹת יְהִלְמוֹן" (תהלים' עד ו) ישם דברי רבותינו אלה על לבו ויאמר: אהה, בהתבונני עד היכן יד דרך ארץ מגעת, עד שמים הגיעה, שהרי זה קרא ושנה ושמש ת"ח ואינו חסר רק דרך ארץ שאין דבורו בנחת עם בריות

ובכל זאת גורם בזיון לעצמו ובזיון לתורה, אולי אלו היה עובר על עבירות חמורות שאסרתן התורה לא היו הבריות מוציאים לעז על התורה לאמר: **'אשרי מי שלא למד תורה'** וכי בשביל שזה האיש רשע ועברין לא ילמדו תורה? אמנם כשמנהגיו מקולקלים עם הבריות ואינו עובר עבירות אז חושבין הבריות שאין תורה מקפדת על כבוד הבריות ונמצא ש"ש מתחלל, לכן רע ומר לי מאד שדברתי אל איש פלוני זה ימים כבירים דרך גנות ובזיון לאמר; "פירותיך פירות דמאי".

ספר לי ר' חיים אחיו מעשה שהיה כך היה; בהיות הצדיק כבן י"ד שנה ולמד בבה"מ הגדול מוילנא בא אליו איש אחד נלעג לשון ואמר לו: **"באתי להגיד לך פירוש טוב ונכון שיש לי על משנה אחת ממסכת דמאי" ומפני שקרא לשין ימנית כמו סמ"ך או תי"ו רפויה היה מצלצל דבריו אלה באזני השומע כאלו אומר פירות טוב. ומלבד זאת היה פירושו על המשנה רע ומר מאד, עד שכל השומע היה עומד ומתפלא ומשתאה איך ממשנה קטנה כמו שהיא למד ודקדק דברים מרבים הבל כאלה.**

ויחר לר' זלמן מאד על חלומותיו ועל דבריו ויאמר: "לא אכחד ממך שפירותיך פירות דמאי" (והיתה כונתו לרמוז לו ע"ד צחות שפירושו הוא פירוש עם הארץ) ויפן האיש וילך לו. **ועל זה הצטער אותו הצדיק ואמר:** "רע ומר לי מאוד שדברתי אל איש פלוני...". **ויוסף עוד ר"ז לדבר:** "אם אמת נכון הדבר, בהיות שנברא האדם בצלם אלקים ובדמותו והבדילו השם לכבוד מכל בעלי החיים תחת השמש בתתו בו נשמת חיים לדבר בדעה והשכל, ראוי לו שישמש בכבוד הזה לתהלה ותפארת והוא שכל מלה ומלה יוציאה מפיו על תכונתה עד שתערב לאוזן שומעת ותובן בלי עמל ההאזנה וההקשבה, לא כן האיש הזה שהוא מוציא מפיו מלין נשחתים לא תאר ולא הדר להם, אבל מה יעשה אם כבר השתקעה ההברה הזאת המקולקלת מימים, אולי מעת ידעו קרוא אבי ואמי. ואם באמת שגה מאד בפירוש המשנה הנה לא מדעת שגה כי אם מקוצר רוח ודעת והיה לי להעמידו על האמת בדברי נחת וטעם לא בדברי בוז וקלון ודופי, עתה הסכלתי עשו" ויבך בכי גדול על זה. ובכל יום היה מתהלך בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ובשווקים וברחובות לבקש את האיש ולא מצא אותו וכמעט נפל למשכב מגודל כאב לבו ושבר רוחו על ענין זה. וחותנו ר' מיכל פעסלס דבר על לב איש נבון ופקח לאמר: "בוא נא אל חתני הצדיק

ועשה נא כחכמתך להפיג דאגתו מלבו הטהור" ויאמר: **"אנכי אעשה כדברך"**. **ויבוא אל בית המדרש אשר ישב שם ר' זלמן ויאמר אליו:** "ר' זלמן האתה מכיר אותי?" ויאמר: **"לא"**. **יסף האיש לאמר:** "חסר זכרון אתה? הלא ידעת ולא זכרת עוד זה כמה שנים לערך שאמרתי לפניך פירוש על משנה ממסכת דמאי ולא ישרה נפשך בלשוני ובפירושי ואמרת לי דרך גנות ובזיון: "פירותיך הם פירות דמאי" ורמוז דברייך שאני עם הארץ".

ור' זלמן עמד כמשתאה ומחריש, בהשקפה ראשונה שמח מאד לקראת דברי האיש ההוא חשב שמצא את אשר בקש אבל מה יתן ומה יוסיף שמחה רמיה בנפש זכה ונקיה אשר מנוחתה עם האמת והצדק, כי כשמחתו לקראת דבר האיש כן נתוסף יגון על יגונו כאשר הרגיש מתכונת האיש שבמרמה הוא מדבר הדברים האלה ואין בפיהו נכונה. **ויאמר אל האיש:** "האלקים אשר תחת השגחתו אנחנו הוא יעיד בכך שלא תשמיע לאזני דבר שקר ואל תדמה בנפשך לעשות עמי חסד שאינו של אמת לדבר אלי דברים בדויים בעצמותם על צד הנחמה, כי תדע ותשכיל כאשר תתברר ותתלבן אחר כן שהנחמה היתה תנחומין של הבל אז הלב יתעצב יותר ויותר".

ולא יכול האיש להתאפק מלהודות על האמת ויאמר: "אנכי לא זה האיש אשר אתה מבקש מימי לא אמרתי לך פירוש משנה ומעולם לא דברתי עלי דברי גנות ודופי כי אם חותנך רמני ופני לעשות ככה". ויפן האיש וילך לדרכו. ור' זלמן ישב בבית מדרשו בעצבון נפש ומורת רוח ויאמר: **"עון זה הוא מעונות שבין אדם לחברו ואין תשובה ולא יוה"כ מכפרין כ"א שירצה את חברו והנה בקשתיהו ולא מצאתיהו ואיה אפוא תקותי היה בוכה ומוריד דמעות הרבה על עון זה כמעט כשטף מים רבים"**.

אחר כן עלתה בדעתו להתודות על עון זה בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ולבקש אם יש שם מי שחטא לו יסלה לו ולא עשה כן מפני שהיה נבוך עדין בדין זה ולבו שכב בין הספקות.

כאשר נודע הדבר אל הגאון החסיד מו"ה אליהו שלח אחריו וידבר על לבו דברים תנחומים ונחומים אשר יסודתם בהררי קדש: **"אמרו חז"ל; 'אמר רשב"ל: "יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש להמיתו שנא'; "צופה כִּשְׁע לְצַדִּיק וּמִבְקֵשׁ לְהַמִּיתוֹ" (תהלים' לו לב) אלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו שנא'; "ה' לא יַעֲזֹבֵנו בְּיָדוֹ" (תהלים' לו לג) (סוכה' נב).**

גנזי המלך דברים הטעונים גניזה גנזי המלך דברים הטעונים גניזה

יותר ממה שעשה כבר ואינו עושה גם ה' לא יעזור לו והוא נחמד למבין.
ובדברים האלה ניהם הגאון החסיד את ר' זלמן ויאמר לו: "בני יתמוך דברי לבך, הלא ידעת כי הבורא ית' עמו התבונה שאין לה חקר והוא מבין תכלית כל אמת ויודע כי בתום לבבך כל מה שמצא ידך לעשות בכחך עשית, הוא ישלח עזרך מקדש וכמה דרכים פתוחים בדעתו של קל דעות להשיב בריותיו אל האמת והטוב אשר הם מבקשים. והראה לו מה שכתב בעל 'חובת הלבבות'; **'ואם הרע להברו בגופו או בממונו יכניס לו הבורא ית' בלבו רצון ואהבה עד שימחול במה שהוא מחטאו עליו, כמו שכתוב; 'בפרצות ה' נדכתי איש גם אויביו ושלם אתו' (משלי טז)** (וראו לכל בר ישראל לשום כחותם על לבו שני פרקים האלה מבעל 'חובת הלבבות' ט י) אז רפתה רוח הצדיק כי דברי הגאון החסיד היו בעיניו כאשר ישאל איש בדבר אלקים' (תולדות אדם' יד). ■

לעשות והשלמת המלאכה היא בעזר אלקי המלוה לאדם להביא אותה אל הפועל הגמור וה' ית' הוא בוחן וחוקר כליות ומבין מתי עשה האדם שלו ומה בכחו לעשות וכשרואה שכל אשר היה לאל ידו לעשות עשה ואין בכחו לעשות וכל חשקו אל הטוב אז ילוה אליו העזר אלקי ממרומים ויגמור בעדו וישלים מה שחסר ממנו וזולת זאת לא ישלח לו עזרו מקדש. וזהו שכוננו חז"ל **באמרם; 'יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש להמיתו שנא'; 'צופה קשע לצדיק ומבקש להמיתו' (תהלים' לו לב) אלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו שנא'; 'ה' לא יעזבנו בְּיָדוֹ' (ובאו חז"ל האמתיים לפרש מתי עזר לו הקב"ה?! בזמן שעשה האדם כל מה שבכחו לעשות לכבוש את יצרו 'אלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו' לעשות יותר מפני שבא כבר עד קצה גבול יכולתו במעשהו ואין לאל ידו לעשות יותר, אז ישלח עזרו מקדש ולא יעזבנו בידו, אולם אם יש לו יכולת עדין לעשות**

הנה יש להתבונן במאמר הזה כי ראש הדרשה שדרשו חז"ל שהיצר מבקש להמיתו והסמיכו על ראש המקרא; **"צופה קשע לצדיק"** חדשו חז"ל דבר; שמלת רשע הנאמר במקרא מורה על היצה"ר, אולם סוף הדרשה שהקב"ה עוזר לאדם והסמיכו על סוף המקרא; **"ה' לא יעזבנו בְּיָדוֹ"** לא חדשו כלום בהשקפה ראשונה יותר ממה שמבואר במקרא מפורש, גם מה שגלו לנו חדשות; שאין ביכולת האדם לכבוש את יצרו לולי עזר האלקי, אין אנחנו יודעים עדין התועלת הגדולה היוצאת לנו מלמוד הזה אם לא שנא' שהודיעו חז"ל לנו רוב חסדי הבורא עמנו.
 אולם האמת יורה דרכו שחז"ל כיונו בזה ג"כ לעיקר גדול ונכבד אשר כל אושר הצלחת האנושי תולה עליו והענין כך הוא; אף שהיצר ב"ה מסר הכח באדם לכבוש את יצרו באמצעות הרוח השוכן בקרבו לא יושלם המעשה ביד האדם וקשה מאד על האדם לבא אל תכליתה ואין בידו רק להתחיל המלאכה ולעשות כל מה שבכחו

התעוררות

כשיש התעוררות לתשובה; שוב חוטפים אותה החילונים וזוכים בה... "הבה נהיה כנים עם עצמנו; הרי כולנו לא מושלמים וגם על לבנו מתדפקת הבת קול ואומרת: **"שוכבו כנים שוכבים"** (ירמיה' ג יד) ('חגיגה' טו:). (הרב שלום מאיר וולך שליט"א) ■

ז. הרה"ק ה'בית ישראל' מגור זצ"ל אמר: "כשהיתה התעוררות ממרום לקיים מצות ישוב ארץ ישראל חטפו אותה החילונים ויסדו את הציונות, עלו כחלוצים וגאלו את השממה. כשהיתה התעוררות ממרום לגאול את לשון הקודש; חטפוה החילונים ואימצו את העברית. עכשיו

"ניקסטר משה פניו" (שמות' גו) הקדוש ברוך הוא רצה לגלות למשה רבנו גדולות ונצורות ומשום הסתרת פניו החמיץ את השעה הגדולה שחלפה לבלי שוב ואמרו חז"ל; **'כשרצייתי לא רצית, עכשיו שאתה רוצה איני רוצה'** (ברכות'

בס"ד

ארגון 'שופר' מתכבדים להודיעכם
על סופ"ש ששי-מוצ"ש
פרשת 'שמות' כב' טבת 04/01/13

בהשתתפות הרב אמנון יצחק שליט"א ורבנים נוספים

במלון מדיסון **** דלאקס רח' העליה 17 נהריה

נותרו חדרים אחרונים ההרשמה בשעת התשלום
לתשומת ליבך: כל ביטול שיתבצע לאחר שבוע מן ההרשמה כרוך בעמלת ביטול

הרישום בימים א-ה בין השעות 09:00 - 15:30

03-6777779 שלוחה 557/516.

בברכה, 'שופר- ארגון להפצת יהדות

● **להם בסקל**
● **הורדת מחיר הדלק**
● **ביטול המע"מ ממוצרי היסוד**
● **קרקעות הקיבוצים יוחזרו לעם**
● **סל תרופות מלא 20 שך למשפחה**

כה להשפיע

מחזירים השלטון לעם

פז
אנשים את הרב עובדיה
ובחורים ברב אמונו יצחק

Hamiflaga.org.il 073-2013333